

Ytringsfrihet for alle?

norsk p.e.n.

- www.norskpen.no

Foto: Kine Jensen

Kjære elever og lærere

Norsk PEN er svært glad for å kunne presentere prosjektet «Ytringsfrihet for alle?». Ytringsfriheten er fundamentet for ethvert demokrati. I Norge mener mange at ytringsfriheten står sterkt – den er til og med grunnlovsfestet. Står vi dermed fritt til å skrive og si hva vi vil i Norge? Er det noe som truer ytringsfriheten her hjemme? Og hvordan er situasjonen andre steder i verden?

I svært mange land kan man ikke ta ytringsfriheten for gitt. Dere skal få møte samfunnsengasjerte personer som har ulike erfaringer med hva det vil si å kunne skrive og uttrykke seg fritt. Blant dem dere møter er forfattere som har flyktet fra sine hjemland i frykt for overgrep og terror. Fribyforfattere i Norge. Ja, de har vært utsatt for alvorlig knebling, sensur,

trusler og forfølgelse. Fribyene har tatt beskyttende i mot mange og fra flere land slik at de kan fortsette å bidra til opplyst debatt og demokratiutvikling i diktaturer og land med krig og konflikt. Deres drama og historier gjør fribyforfatterne til viktige vitner.

Her hjemme møter vi ytringer som kan være fulle av hat og fordømmelse. Ytringsfrihet er for enhver, men enhver ytring er ikke for oss alle. Og ytringer skal møtes med ytringer, ikke med vold.

Vi håper at forestillingen vil gi dere en bevissthet om hvorfor det er viktig å kjempe for retten til ytringsfrihet og hva det betyr å miste den. Vi håper dere fremover vil være ytringsfrihetens venner og voktere!

Hilsen William Nygaard, styreleder Norsk PEN

Tekstene i heftet er hentet fra:

Asieh Amini: Utdrag fra diktsamlingene "Kom ikke til min drømmer med gevær" og "Jeg savner å savne deg" oversatt av Nina Zandjani. (Communcatio Forlag 2011 og 2013)

Sahar Bayati : "Hva snakker jeg om når jeg snakker om frihet" (Haugaland-nytt, 15.4. 2016)

Lillian Hjorth, Menneskerettighetsakademiet: utdrag fra "Menneskerettigheter og aktivisme" (Aktive Fredsforlag 2015)

Guro Sibeko: Utdrag fra boken "Krigerhjerter" (Cappelen Damm 2013)

Ingrid Storholmen: "Bokbål" og "Syv feite og syv magre" fra boken "Her lå Tirpitz" (Aschehoug 2014)

Lene Therese Teigen: 1880-talls familien fra skuespillet "ut-/ned-/opp-/be-STEMT!" (2013), utviklet med skuespillerne Knut Olav Åmås og Anine Kierulf, kommentarer i Aftenposten, januar 2015

Alle karikaturtegninger er laget av Abduallahi Muhiaddin, aka AbdulArts

Redaksjon: Ingeborg Kværne og Lene Therese Teigen – pen@norskpen.no

Norsk PEN

Norsk PEN ble stiftet i 1922 og er den norske avdelingen av PEN International, som består av mer enn 160 PEN-sentre over hele verden. PEN International regnes som verdens største skribent- og ytringsfrihetsorganisasjon. Forfattere, journalister, skribenter og alle andre som benytter seg profesjonelt av retten til ytringsfrihet og er avhengig av den, kan bli medlem. Norsk PEN arbeider for retten til ytringsfrihet som er nedfelt i FNs menneskerettserklæring, paragraf 19, i den norske Grunnlovens paragraf 100 og i Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, som Norge er tilsluttet. Norsk PEN skal være aktiv pådriver i sentrale nasjonale temaer om ytringsfrihet, og ønsker å øke den allmenne bevisstheten om verdien av en fri debatt og ytringskultur her hjemme. Norsk PEN jobber også for å hjelpe skribenter, journalister og forleggere i andre land der ytrings- og informasjonsfrihet er under press, der våre kollegaer trakasseres, forfølges, overvåkes og fengsles fordi de benytter sin rett til å si sin mening. En sentral oppgave for Norsk PEN er å koordinere arbeidet som gjøres for og med fribyforfatterne i Norge.

Fribyene for forfulgte forfattere

I Norge finnes det i dag 14 byer og kommuner som er såkalte fribyer for forfulgte forfattere og andre ytrere – journalister, bloggere, karikaturtegnere, filmskapere, musikere, oversettere og andre. Felles for de over 50 personene som siden midten av 1990-tallet har kommet til Norge gjennom fribyordningen, er at de i sine hjemland har stått opp mot undertrykkende regimer og ekstremistiske grupperinger, og av den grunn er blitt kneblet, sensurert, trakassert, fengslet og torturert. Ved å gi beskyttelse til mennesker som har blitt forfulgt på grunn av sine ytringer, har de norske fribyene tydelig vist at de ønsker å verne om ytringsfriheten. Fribyforfatterne i Norge, som kommer fra over 20 forskjellige land, er nemlig noe mer enn bare politiske flyktninger; de representerer de talløse uavhengige, kritiske og skapende ytrerne som kjemper for demokrati og et humanitært samfunn, og som av den grunn blir forfulgt, fengslet og drept.

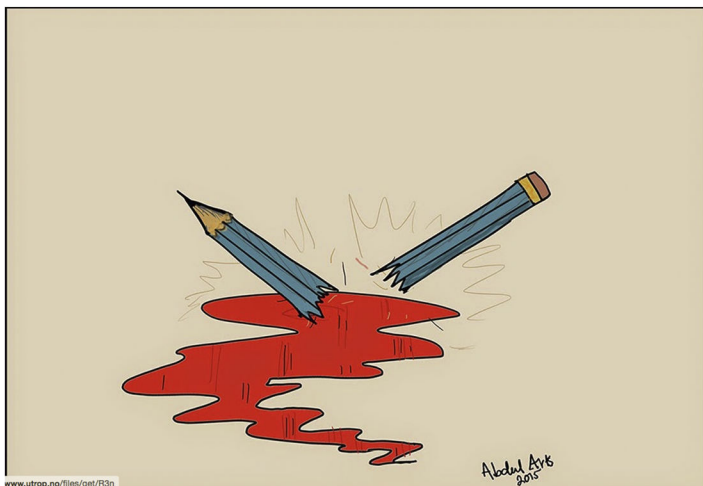
De norske fribyene er:

Stavanger, Kristiansand, Oslo, Trondheim, Tromsø, Molde, Skien, Bergen, Lillehammer, Haugesund, Drøbak, Bø, Levanger, Harstad.

Om «Ytringsfrihet for alle?»

Skoleprosjektet «Ytringsfrihet for alle?» er blitt til i lys av Norsk PENs ønske om å bidra til å ivareta ytringsfrihet i vårt eget samfunn. Vi har invitert i alt seks forfattere, tre fribyforfattere og tre norske forfattere, som to og to skal møte skoleelever og diskutere hva ytringsfrihet betyr for dem.

Fribyforfatteren vil fortelle om egne erfaringer med hva det vil si å ikke ha mulighet til å ytre seg fritt, mens den norske forfatteren kan reflektere rundt hvordan situasjonen ville vært om hennes bøker var blitt skrevet i et land der ytringsfriheten står svakt. Og finnes det noe som det er farlig for en forfatter å skrive om i Norge?

MENNESKERETTIGHETENE

(fra www.menneskerettighetsakademiet.no)

I 1948 vedtok FN Verdenserklæringen om menneskerettigheter.

Erklæringen består av 30 artikler som definerer hva som menes med menneskerettigheter.

Senere har FN vedtatt ni konvensjoner som utdyper forskjellige rettigheter. Eksempler er barns rettigheter og kvinners rettigheter.

Det er vanlig å dele inn menneskerettighetene i to kategorier:

- Politiske og sivile rettigheter handler om rettssikkerhet, frihet fra overgrep, og rett til å delta politisk i samfunnet. Ytringsfriheten og prinsippet om at alle skal være like for loven er eksempler på politiske og sivile rettigheter.
- Økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter handler om at vi har rett til å få dekket våre grunnbehov. Retten til arbeid, utdanning og en tilfredsstillende levestandard er eksempler på slike rettigheter.

De 30 artiklene i verdenserklæringen:

Artikkel 1	Menneskeverd	Artikkel 11	Uskyldig til det motsatte er bevist	Artikkel 22	Sosial og økonomisk trygghet
Artikkel 2	Rettigheter for alle	Artikkel 12	Privatliv	Artikkel 23	Arbeid
Artikkel 3	Rett til liv, frihet og sikkerhet	Artikkel 13	Bevegelsesfrihet	Artikkel 24	Ferie og fritid
Artikkel 4	Slaveri	Artikkel 14	Asyl	Artikkel 25	Levestandard
Artikkel 5	Tortur	Artikkel 15	Statsborgerskap	Artikkel 26	Utdanning
Artikkel 6	Rettssikkerhet	Artikkel 16	Ekteskap og familie	Artikkel 27	Kultur og opphavsrett
Artikkel 7	Likhet for loven	Artikkel 17	Eiendomsrett	Artikkel 28	Sosial og internasjonal orden
Artikkel 8	Rettshjelp	Artikkel 18	Religionsfrihet	Artikkel 29	Plikter
Artikkel 9	Vilkårlig fengsling	Artikkel 19	Ytringsfrihet	Artikkel 30	Ingen kan fratas rettighetene sine
Artikkel 10	Rettssikkerhet	Artikkel 20	Rett til å organisere seg		
		Artikkel 21	Politisk deltakelse		

Artikkel 19.

Enhver har rett til menings- og ytringsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å hevde meninger uten innblanding og til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer gjennom ethvert meddelelsesmiddel og uten hensyn til landegrenser.

DERFOR TRENGER VI YTRINGSFRIHET

(fra www.menneskerettighetsakademiet.no)

1. DEMOKRATI

Ytringsfrihet er en forutsetning for et demokratisk samfunn

2. SANNHET

Ytringsfrihet er en forutsetning for å komme stadig nærmere sannere erkjennelser om virkeligheten

3. PERSONLIG UTVIKLING

Ytringsfrihet er viktig for identitetsskaping. Autonomi.

En
står over meg
og truer:
"Ikke snakk!"

En sitter overfor meg
og råder:
"Ikke snakk!"

En
sover ved siden av meg
og nynner: "Ikke snakk!"

En er inni meg
og skremmer meg: «Ikke snakk!»

Slik
er minnene til journalisten
som ikke snakker.

av Asieh Amini

YTRINGSFRIHET

"Historien er full av eksempler på at påstander som har vært ansett som usanne, senere har blitt erkjent som sanne. Da Galileo Galilei bekreftet Copernicus' påstand om at Jorda ikke var sentrum i universet, men kretset rundt sola, ble han dømt til husarrest resten av sitt liv. Makthaverne tålte ikke at deres verdensbilde ble utfordret.

Det er den rasjonelle refleksjonen som gjør ytringsfriheten så grunnleggende for demokratiet. Bare når folk får ta del i drøftingene om hvordan samfunnet skal organiseres og utvikles, kan de beste løsninger velges. Helge Høibraaten har beskrevet demokratiet som "en strøm av kommunikasjon som forandrer vilje, som river og sliter i dem med nye synspunkter og argumenter, som baner seg vei, ofte nok i uventede retninger." Ytringsfriheten utgjør demokratiets blodomløp. Ytringsfrihetens positive dynamikk fungerer best i samfunn der det offentlige roms institusjoner er vel utbygget. Jo bedre skole- og utdannelsessystem (inkludert opplæring i kritisk tenkning), jo bedre mulighet for politisk opposisjon og samfunnskritikk. Jo større mangfold av medier, forlag, teatre og offentlige møteplasser, desto større forutsetninger er det for at ytringsfriheten vil bidra til en opplyst samfunnsdialog. Er denne "infrastrukturen" på plass vil

offentligheten kunne skille mellom sant og usant, korrigere falsk informasjon og "anstendiggjøre" meninger."

(...)

Det å rense ut alle "uønskede" ytringer, for eksempel rasistiske, religionskritiske eller homofobe, kan i et slikt samfunn virke mot sin hensikt. Det er nemlig ikke gitt at dette vil motvirke diskriminering eller verne minoritetsgrupper, selv om det er hensikten. Tvert imot kan det hevdes at det bare er når de diskriminerende ytringene åpent blir fremmet, at vi kan argumentere mot dem, opplyse saken, slå tilbake, og på den måten mobilisere et vern – for eksempel for minoriteter. Poenget er enkelt: bare ved å konfronteres med det vi ikke liker kan beredskapen mot det etableres. Det å tillate "uønskede" ytringer vil – paradoksalt nok – kunne redusere forekomsten av dem. *Hvis de onde ytringer ikke fantes, måtte vi finne dem opp*, var det en klok mann som sa. Når samfunnet på denne måten fungerer som et sted for renselse, utluffing og dannelse vil også behovet for kontroll og sanksjoner være begrenset. Friheten må bejaes og mye bør tåles. Og ropes det likevel på kontroll, viser det for så vidt at kontrollen allerede er på plass."

Lillian Hjorth, Menneskerettighetsakademiet

ABDUL OG GURO

Abdul Arts - Abduallahi Muhiaddin

Er avistegner, blogger og journalist fra Somalia. Han har ventet på et fritt Somalia helt siden han var barn. I sine avistegninger tar han opp politiske og sosiale temaer som religiøs fundamentalisme, korrupsjon, somaliske pirater, kjønnslemlestelse av jenter og AIDS. Tegningene hans provoserte både Al-Shabaab og regjeringsagenter, og i 2005 måtte han flykte til Egypt etter å ha blitt utsatt for angrep og trusler. I Egypt fortsatte forfølgelsen fra Al-Shabaabs militante grupper med base i regionen. Abdul fikk komme til Norge som politisk flyktning etter å ha blitt invitert til Skien som fribyforfatter i 2011.
www.abdularts.net

Foto: John Andresen

Guro Jabulisile Sibeko

Er norsk forfatter og samfunnsdebattant. Hun har skrevet artikler for ungdomsbladet Reporter og VG, mange kronikker, tekster til lærebøker og informasjonsmateriell, og hun var en av bidragsyterne til antologien «Råtekst». I januar 2009 debuterte hun som romanforfatter med actionromanen "Vingespenn" og har siden gitt ut flere romaner, barnebøker og biografien "Krigerhjerter - min fars reise". Sibeko er også en aktiv slampoet og deltar i konkurranser og oppvisninger med tekster som ofte har politisk innhold. Hun har tatt initiativ til Refugees Welcome to School Oslo, en gruppe frivillige lærere som daglig underviser flyktninger i norsk.

Utdrag fra "Krigerhjerter" av Guro Sibeko – Cappelen Damm 2013

"Nduku hang rundt med kompisene sine. Var politiet mer aggressive enn før? Var folk mer ansente? Hadde guttene overhodet hørt om loven mot umoral som gjorde det til en kriminell handling å ha samkvem med noen av en annen rase? De var ti-tolv år, for unge til å ha samkvem med noen, men de hadde hørt de eldre guttene snakke og de var interessert i jenter. De visste godt hvordan man skulle gå frem for å sjekke opp ei svart jente, at det gjaldt å være standhaftig, for hun ville gjøre seg kostbar. Mon tro hvordan det var med hvite jenter? Hvordan ville de reagere hvis man foreslo noe frekt for dem?

I en kinokø så Nduku sitt snitt til å prøve. Han fanget blikket til en blond jente i sommerkjole og sandaler.

"Hei, søta!" ropte han. "Jeg vil spise deg der nede!"

Den hvite jenta slo rødmende begge hender for munnen. Likevel var det først da kameratene snudde seg og løp, da sterke fingre klemte seg fast rundt overarmene hans, da han luktet raseriet som oste av mannen som holdt ham fast på en armlengdes avstand, som om han var en avskyelig, kvalmende abnormalitet, at Nduku forsto at han hadde havnet i virkelig alvorlig trøbbel.

Det demret for han at det han hadde sagt kanskje var frekkere enn han hadde trodd. At det kunne få alvorlige konsekvenser å si noe sånt til en hvit jente. Han kom til å tenke på at han var andregangsforbryter.

Han ble hentet av politiet. De kastet ham inn i en politibil, inn døren til en politistasjon, inn gitterdøren til en celle.

Denne gangen var han ikke alene. Det var andre barn, og noen voksne, som satt som ham i cellen, på vent. Noen var like redde som ham selv, like unge, like alene. Andre hadde sittet slik mange ganger før, de ville gjerne gi Nduku råd om hva han skulle si, hvordan han skulle forklare seg for å slippe lettest mulig unna.

Unna hva da? Han ante ikke hva han var tiltalt for.

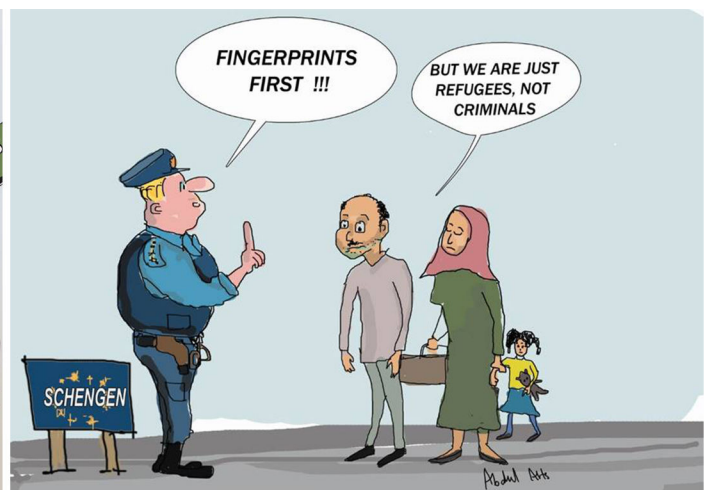
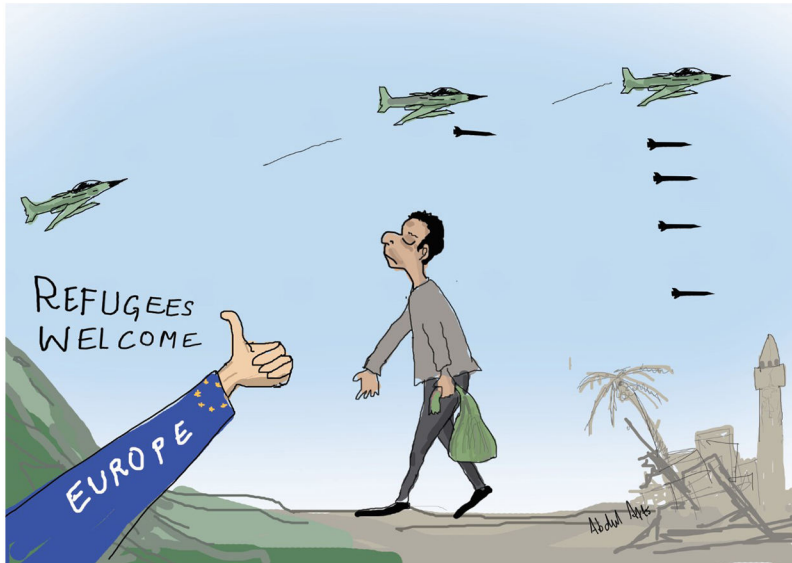
Først håpet han, selvsagt. Det hadde jo vært en forrige gang, da var faren hans kommet og hentet ham. Ettersom timene gikk skjønte han at dette var annerledes. Det kom ingen. Visste de hvor han befant seg? Ville han få komme hjem noen gang?

Til slutt ble han sulten nok til å spise av den kalde maisvellingen de fikk, den fløt av svinefett og smakte vann. Senere ble han tørst nok til å drikke. Det var ikke drikkevann i cellen, fangene måtte trekke i snora på toalettet og bruke en kopp til å fange vannet på vei ned mot bunnen av skålen. De hadde bare det ene toalettet, så særlig rent var det ikke.

Han hutret seg gjennom nettene og skalv seg gjennom dagene, han talte merker i veggene og lyttet til trafikken utenfor cellen, han gikk frem og tilbake, frem og tilbake, han satt sammenkrøpet i en krok, gikk, satt, gikk.

Da han etter en uke ble fremstilt for en lokal rettsstol, ble han dømt til seks måneders korreksjon for ulydighet og trakassering av hvite kvinner. Så ble han sendt til Elandsdooring, tretti mil nordøst for Johannesburg."

Tegninger av Abduallahi Muhiaddin aka Abdul Arts

ASIEH OG INGRID

Asieh Amini

er fra Iran. Hun er journalist og poet, menneskerettighetsforkjemper og kvinneaktivist. UNESCOs kontor i Iran kåret henne i 2005 til den viktigste yngre poeten i Iran. I hjemlandet jobbet hun som journalist i 17 år. Hun ble imidlertid fengslet i Iran på grunn av sitt arbeide som journalist, og ble til slutt tvunget til å flykte. Hun har siden 2009 levd som fribyforfatter i Trondheim.

I Norge har hun markert seg blant annet gjennom flere bidrag i Ny Tid og store oppslag i Adresseavisen. Amini har utgitt to diktsamlinger i Norge: "Kom ikke til mine drømmer med gevær" (2011) og "Jeg savner å savne deg" (2013). I januar 2012 fikk hun Oxfam Novib/ PEN Internationals pris for sitt arbeid og i 2014 fikk hun prisen "Ord i Grenseland" av Fredrikstad Litteraturfestival.

Foto: AKAM1K3

Ingrid Storholmen

Kommer fra Verdal og debuterte i 2001 med diktsamlinga "Krypskyttarloven". Hun har siden gitt ut ytterligere tre diktsamlinger. Diktene hennes er til sammen oversatt til 18 ulike språk. I 2009 kom Storholmens første prosabok "Tsjernobyfortellinger" (2009), og hun ble nominert til Brageprisen og Kritikerprisen. Boken er oversatt til blant annet engelsk, hindi og estisk. Hun er blitt tildelt Bokhandlernes forfatterstipend 2010, Sultprisen 2010 og Tanums kvinnestipend 2011. "Her lå Tirpitz" (2014) er hennes andre roman. Boken var nominert til P2-lytternes romanpris.

Storholmen var en av dem som tok initiativ til at Trondheim skulle bli friby.

Ingrid Storholmen: Fra "Her lå Tirpitz", Aschehoug 2014.

BOKBÅL

Barbusse, Boas, Dos Passos, Einstein, Feuchtwanger, Förster, Freud, Galsworthy, Gide, Glaeser, Gorkij, Hegemann, Hemingway, Kästner, Keller, London, Ludwig, Heinrich og Thomas Mann, Marx, Proust, Remarque, Sanger, Schnitzler, Sinclair, Tucholsky, Wells, Wolff, Zola, Zweig. Jeg så dem flamme opp, så små sofflak med bokstaver sveve i luften og omslagene bli like brune som skjortene til de som brente dem. Jeg håpet på regn der jeg sto og stirret på det første bokbålet, at det skulle bli vanskelig å få bøkene til å ta fyr. Jeg tenkte på Heines ord om at "der de begynner med å brenne bøker, vil de før eller siden ende med å brenne mennesker". Det svarte sotet la seg over livet mitt. Som mørk snø, som søsknene Skyld og Skam.

SYV FEITE OG SYV MAGRE

Nå har det nasjonalsosialistiske partiet hatt syv feite år, er det ingen som minnes faraos drøm, etterpå følger syv magre, med sult og nød? Eller kanskje Føreren er sterkere enn faraoen?

Jeg husker noe jeg så i avisen mens man ennå fikk slike ting på trykk. Det var en som skrev om Kong Nebukadnesar og hans forfølgelse av jøder. Det gikk ikke så bra, kongen endte opp som gal. Skribenten våget ikke å trekke parallellen til Hitler, men den fantes mellom linjene. Ofte og oftere er det noen som spør: Er du arisk? Det føles som et svik å si ja, et svik mot dem som må svare nei. Under forrige krig sloss faren min sammen med jødiske gutter, ingen skal ha sagt noe på det den gang.

Dikt av Asieh Amini fra to samlinger utgitt på norsk:

Communicatio Forlag, hhv. 2011 og 2013

Regnet

Kan det gjøre
noen forskjell
på hvilket tungemål
jeg gråter?
Regnet pøser
med samme språk
ned over alt.

Trondheim 2012

Nidelva og jeg

Overfor hverandre
bryst mot bryst,
øye mot øye,
lytter vi til stillheten, begge to.

Jeg drukner i gårsdagens forvirrede tanker,
mens den har lagt armen rundt byens skulder.
Rolig og fredelig
renner Nidelva.

Trondheim 2011

Kalde onsdager – 7

Til Atefeh Sahâleh, en 16 år gammel jente som ble
henrettet, og som trakk med seg mitt livs
skjebne.

Nedenfor skyens munn
ovenfor vindens øyebryn,
blafrer
en svart kjole
som er festet til himmelen med et rep.
Folk klapper og roper hurra:
"Masura ... Masura ...!"

Den unge hunnulven uler.

Og forestillingen er slutt.

Teheran

Gevær

Huset mitt
rommet mitt,
sengen min,
leppene mine,
selv karmen til det lukkede vinduet
lukter krutt.
Hvor ofte må jeg si det?
Kom ikke til mine drømmer med gevær.

Teheran - Trondheim

Hjemme

En vegg er mørkeblå
i huset jeg savner.
I en krok ved veggen,
en stor krukke
fylt med lange sivrør fra banantrærne
som får den til å se stripe ut.

Kvinnen ved motsatt vegg,
har et blikk
som alltid viser frykt for å ta farvel,
mens hun gnir hånden mot ruten.

Tablåene
er Javads verk,
de små skulpturene minner fra reiser.
Og Oscar, den kjøttetende fisken i akvariet,
sluker dagens rasjon
i påvente av at Ava skal komme.

En liten hage
med daddelplommer
som om høsten minner
om det gamle Teheran,
og under fikentreet kryr det av maurtuer.

Fra dette huset er det nå
bare et minne igjen
for meg,
og et dikt
til dere.

09.04.2013

SAHAR OG LENE

Sahar Bayati

Journalist og forfatter fra Iran. Bayati var i over ti år journalist, tolk og nyhetsredaktør for ulike medier i Iran. I forbindelse med opprøret under valget i juni 2009 ble hun dømt til tre års fengsel, en dom som senere ble omgjort til forbud mot å arbeide som journalist. I 2011 flyktet hun til Malaysia, hvor hun arbeidet som frilansjournalist og blant annet avslørte narkotikatrafikk fra Iran, noe som skal ha ført til direkte trusler fra den iranske ambassaden. Hun kom til Haugesund som fribyforfatter i januar 2014. Bayati arbeider nå med sin debutroman.

Foto: Signe Dons

Lene Therese Teigen

Debuterte som forfatter i 1993 med romanen "Hvitt.Stille." som hun fikk Aschehougs debutantpris for. Siden har hun skrevet ytterligere to romaner og en rekke skuespill som er oversatt og oppført i flere land. Hun arbeider også som regissør, og har skrevet og iscenesatt prosjekter blant annet for Oslo Nye Teater, Teater Ibsen og Teater Innlandet. Hun var i mange år leder for organisasjonen Women Playwrights International, som er et globalt nettverk for kunstnere og aktivister med fokus på tekst- og teaterarbeid som kan forandre menneskers liv. Lene er også produsent for skoleprosjektet "Ytringsfrihet for alle?" og har vært med å utforme forestillingene for alle de tre forfatterparene i dette prosjektet.

Lene Therese Teigen: Utdrag fra skuespillet ut-/ned-/opp-/be-STEMT!: "1880-talls familien"

DATTEREN: Far, mor – jeg skal ut en tur i Kvindestemmerettsforeningen.
MOREN: Åh – Hva hørte jeg, Kvindesagsforeningen?
FAREN: Det er helt uaktuelt, Klokken er allerede meget, jeg skal i Retten!
MOREN: Far sier at det er helt uaktuelt, kjære Barn.
DATTEREN: Da kan du si til Far at det er helt vesentlig for Kvinders Ligeverd at vi får Stemmerett, og du kan be ham si til kollegaene sine i retten at dette bare MÅ skje – han må begynne å stemme Venstre!
MOREN: Åh – det vet jeg ikke engang om jeg tør nevne for din Far –
FAREN: Hva sier hun?
MOREN: Kjære – hun sier at – åh, unnskyld meg, kjære Husband. Hun sier at det finnes Rettferdighet for alle – og at Kvinder skal ha like Rettigheter og slikt, det var det hun sa.
FAREN: Det er helt uaktuelt –
MOREN: Hva skal jeg si til henne?
FAREN: Jeg vet ikke –
MOREN: Din far vet ikke!
DATTEREN: Han må da mene noe – han som er Mand!
FAREN: (i villrede) Hm... (uten argumenter, men bestemt på å bruke sin autoritet:) Spanskrøret.
Faren tar frem spanskrøret, en tynn stokk som tidligere spesielt ble brukt til å slå elever som skulle straffes. (avskaffet i 1936).
MOREN: Kjære Barn, det blir Spanskrøret!
Datteren tar en rask og dramatisk avgjørelse.
DATTEREN: Spanskrøret! Jeg tar heller Livet av meg enn å bli slått av en Kvindeundertrykker.
Datter finner et av fars slips som hun vil henge seg i.
MOREN: Men, du må tuktes, kjære deg.
Datteren gir den ene enden av slipset til sin mor, og legger den andre om sin egen hals...
DATTEREN: Jeg er så lei av å se at gutter får lov, men ikke jeg. Jeg vil studere på universitetet. Jeg er fullstendig nedtrykt over å ikke kunne få STEMME! Tenk at jeg ikke har mulighet til å påvirke det samfunnet jeg lever i. Ragna Nielsen, Camilla Collet, Gina Krog, gi kvinnene i fremtiden en bedre fremtid, og stemmerett i 1913!
Datteren synker sammen, dør av slipshengningen. Moren holder slipset og sin døende datter.

Sahar Bayati: Hva snakker jeg om når jeg snakker om frihet?

For meg er frihet ikke et filosofisk begrep, men betyr helt konkret det å ha religionsfrihet, ytringsfrihet, politisk frihet og frihet i privatlivet

Da jeg innvandret til Norge, utfordret de nye vennene mine meg på noen av de vanene jeg hadde lagt meg til i Iran. Vennene mine spurte og grov om mye av det jeg gjorde. Da jeg lette etter svar, oppdaget jeg en del nye sammenhenger når det gjelder meg og bakgrunnen min.

Det var en selvfølge for meg å trekke gardinene for vinduene i mitt nye, norske hjem. Men for de norske vennene mine var det fremmed. Jeg fleipet med at jeg, som flaggermusen, trivdes best i mørket. Men var det hele sannheten? De forundret seg over de tjukke gardinene mine. Men jeg syntes det var merkelig at jeg kunne se rett inn i hjemmene til folk, uten at det virket som om de var bekymret for det. Selv fryktet jeg at noen skulle kunne se meg i privatlivet mitt. Forklaringen på de tykke gardinene mine er utryggheten for sanksjoner. Hvorfor er den private sfæren blitt så viktig for iranere at fremmede holdes utenfor for enhver pris? Hvor kommer utryggheten og frykten for avsløringer av privatlivet fra? Hva gjør vi i hjemmene våre som må skjules fra allmenheten? For å få svar på disse spørsmålene må vi se på historien.

Mange mener at hovedgrunnen til monarkiets fall i Iran i 1979 var fravær av politisk frihet. Men etter at den islamske republikken ble til, ble forholdene for fritt partipolitisk arbeid mye verre. Av religiøse årsaker ble den sosiale friheten merkbart redusert. Massehenrettelser av politiske fanger og aktivister på 80-tallet skapte frykt blant iranere. Brutaliteten i denne perioden kan ha gjort sitt til at folk ble redde for å kjempe for politisk og sosial frihet.

Før den islamske revolusjonen kunne folk dra på puber og nattklubber og høre på musikk. Om man ville praktisere sin religion, var dette frivillig. Kvinner kunne velge å gå med eller uten hijab. Etter revolusjonen måtte alle forholde seg til svært strenge religiøse restriksjoner i samfunnet. Dette gav opptakten til at folket begynte å leve et dobbeltliv; hjemmefester med dans og alkohol, å se på forbudte filmer og høre på forbudt musikk hjemme. Gutter og jenter måtte treffes i hjemmene; å møtes i parker og på kino var for risikabelt. Når jeg skulle ut, måtte jeg som kvinne bruke hijab og være usminket. Litt etter litt ble de ytterliggående, religiøse restriksjonene tynnet ut, kvinnene begynte å bruke lettere hijab i flere farger og du kunne høre høy musikk fra biler og bosteder. Men folk som skulle feste hjemme med musikk og alkohol, måtte likefullt trekke for gardinene. Og i dag må man fortsatt late som om man er muslim eller at man tilhører en av de godkjente religionene i Iran, jødedommen, kristendommen eller zoroastrismen.

Jeg er født i en muslimfamilie, men har selv ingen religiøs praksis.

I mitt hjemland er det i dag dødsstraff for å gå åpent ut med at man ikke tror på Gud eller at man ikke har en religion. Og er man født som muslim har man ikke anledning til å frafalle islam, og man kan ikke velge hva man skal tro på. Da må man faktisk late som om man er religiøs. En gang, da jeg jobbet for den statlige TV-kanalen, sa jeg at jeg var ikke så nøye med å be eller faste. Da mistet jeg jobben med en gang. Jeg kunne jo ikke si rett ut at jeg ikke var religiøs.

Å late som, når man lever med uærlighet og løgn, er en del av hverdagen i Iran for svært mange. Det har lenge vært den eneste muligheten – for å holde seg på den trygge siden, må man lyve. Hvite løgner gir ikke så veldig dårlig samvittighet. Hva gjør du når du privat lever i strid med grunnloven og derved i praksis er kriminell, og samtidig er avhengig av inntekten fra en jobb du mister hvis du ikke lyver?

Identiteten til min generasjon er preget av det dobbeltlivet som den lever under i Iran. Ærligheten blir borte, og privatlivet og privatsfæren gjemmer seg bak tjukke gardiner. Du er ikke den samme hjemme som i samfunnet. I Iran må noen bøker forbys, forbudt musikk og kjærlighet, som er en naturlig del av det norske livet, skjules i hjemmet.

For meg er frihet ikke et filosofisk begrep, men betyr helt konkret det å ha religionsfrihet, ytringsfrihet, politisk frihet og frihet i privatlivet. Kvinner, studenter og menneskerettsaktivister i min generasjon har i mange år kjempet for å gjenopprette disse rettighetene, men staten har hatt nulltoleranse for opposisjonen og har slått brutalt ned på disse bevegelsene. Frihet var som en skinnende juvel for meg, en skatt som i Iran ble borte og erstattet av løgn og hykleri. Det har tvunget det iranske samfunnet til å bli både lukket og dobbeltmoralisk. Det er mulig at mange av mine landsmenn vil klandre meg for det jeg nå har skrevet, men uavhengig av nasjonalitet leter jeg etter et godt svar på spørsmålet: Hva snakker vi egentlig om når vi snakker om frihet?

Det er forskjell på ord og handlinger | av Knut Olav Åmås

Publisert 24.januar 2016 i Aftenposten

Ord er ikke det samme som handlinger. Å viske ut skillet skaper et mer autoritært Norge.

Evnen til å se forskjellene på ord og handling er selve forutsetningen for et fritt samfunn. I dag er det et underbelyst tema. Det er risikabelt. For det er handlinger som dreper. Ord dreper ikke. Det mindretallet som i 2006 støttet publiseringen av religions- og maktkritiske karikaturer, er de siste ti årene etter hvert blitt til et flertall. Vi ser økt tilslutning (prinsipielt, men ikke alltid i praksis) til et videst mulig ytringsrom. Samtidig ser vi at økende frykt og snikende selvensur preger deler av norsk ytringskultur og offentlighet.

Visker ut skillet

Noe av det skumleste som skjer, er alle forsøkene på å viske ut det viktige skillet mellom ord og handling. Det begynte dårlig i januar 2006 da daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre snakket om «ekstremister på begge sider», og dermed fastslo at ord og ytringer i aviser er lik voldelige handlinger.

Denne holdningen møtte umiddelbart sterk motstand fra noen få blant oss, men jeg lurte på om Støres sammenblanding av ord og handling nå likevel er i ferd med å vinne frem: Se rundt deg, og du finner utallige eksempler på svekkelse av skillet mellom ord og handling. I det ferske ytringsfrihetsnummeret av tidsskriftet Sosiologi i dag omtaler retorikkforskerne Helge Svare og Trygve Svensson ytringer direkte som handlinger – «å ytre er å handle», som de sier det.

Autoritære strategier bak

Det paradoksale er at de til dels vellykkede initiativene for å kriminalisere ord som «sårer, krenker eller skader» andre mennesker, har sitt opphav i totalitære regimer. Ja, det var Stalins diktatur som foreslo og fikk flertall for pålegget til FNs medlemsstater om å innføre forbud mot hatefulle ytringer i FN-konvensjonen om politiske og sivile rettigheter. Det var på ingen måte ment å sikre ytringsfriheten ...

Og det skjer mer i dag: I 2008 påla EU alle medlemsstater å vedta lover som forbyr holocaustbenektelse. I 2014 oppfordret Europarådets høykommissær for menneskerettigheter rådets 47 medlemsstater til å gjøre det samme.

Omkring tyve europeiske land har i dag et slikt forbud, som innebærer å gjøre meningsytringer til kriminelle handlinger.

En falsk sammenligning

Men hva med de angivelige historiske eksemplene på at en giftig atmosfære av ord kan føre til destruktive handlinger og vold? Motstanderne av karikaturtegningene hevdet at de demoniserer muslimer og «krenker» islam. Mange pekte på en angivelig parallell – jødernes situasjon i Tyskland på 1920- og 30-tallet. Men det er en falsk sammenligning. Tyskland mellom 1918 og 1933 hadde faktisk aktiv lovgivning mot antisemittiske ytringer. Flere enn 200 rettssaker ble ført, ekstremister ble fengslet. Det hjalp så lite, påpeker Flemming Rose, nylig avgått redaktør i Jyllands-Posten og mannen bak karikaturpubliseringen for ti år siden, i sin siste bok Hymne til friheden. Det samme så vi i Jugoslavia – åsted for det ferskeste europeiske folkemordet og samtidig aktiv pådriver i FN for forbud mot hatefulle ytringer, som kunne straffes med fengsel i opptil ti år.

Der grensen går

I Norge begrenser vi oss i praksis til et forbud mot hatefulle ytringer som direkte oppfordrer til vold og kriminalitet. Det er den viktige grensen. Men mange vil flytte den og gjøre langt flere ord til forbrytelser. Økt oppmerksomhet om hatefulle ytringer er isolert sett bra, men ikke hvis det fører til at den avgjørende grensen mellom ord/ytringer og handlinger blir flyttet. Det marginaliserer og kriminaliserer borgere og presser omstridte ytringer inn i lukkede rom. Å kriminalisere ytringer er det nærmeste et samfunn kommer å kontrollere folks tenkning. Ja, det er sterkt autoritære samfunns kjernestrategi å bryte ned og ødelegge skillene mellom tanke, ytring og handling. Derfor er det ekstra bekymringsfullt når frie samfunn gjør det samme – ved å hevde at tanke og ytring egentlig også er handling. Det skaper et irrasjonelt samfunn der det oppstår en kløft mellom folks egentlige meninger og det som finnes i offentligheten. Det har vi sett i Sverige over tid. Landet har 6000 anmeldte tilfeller av hatytringer/ og hatkriminalitet årlig, 30 ganger flere enn Norge.

Meninger blir forbrytelser

Det bør rett og slett ikke finnes meningsforbrytelser i et demokrati. Det konstruktive er å bekjempe skadelige ideer med bedre ideer og gjendrive destruktive teorier med argumenter, ikke med fengsel. Det gjelder også hatytringer: Kampanjer, skjerpede lovregler og straffereaksjoner er det enkle, tankeløse svaret. Motytringer og motstand i det åpne rom er den ansvarlige, frihetsbevarende responsen. Ytringsfriheten som fundamental

menneskerett er blitt mulig nettopp ved å skille mellom ord og handling. Det skjønner rettighetsbevegelser i autoritære regimer som Kina veldig godt, og de advarer derfor mot å bygge ned skillet. En rekke menneskerettsorganisasjoner i Vesten går dessverre motsatt vei, påfallende ofte hånd i hånd med autoritære islamske stater som i et tiår har jobbet i FN for å sidestille religionskritikk med straffbar rasisme.

Mennesket som robot

Det ligger et forvrengt menneskesyn til grunn for disse prosessene, der man ser på ord som et medium som i seg selv utløser handlinger, og mennesker som roboter med adferd som blir direkte diktert av ytre påvirkning. Men slik er det selvsagt ikke. Det enkelte selvstendige individ er ansvarlig for sin tolkning av det andre sier og oversetter selv sin

reaksjon på det sagte til handling. La meg sitere Flemming Rose, Skandinavias klokeste avisredaktør, igjen: «Mellom ord og handling står et menneske med en bevissthet og en evne til å vurdere hva som er riktig og galt. Det kan aldri være ord i seg selv som liksom et trykk på en knapp får mennesker til å reagere.» Dét er kjernen i dagens ytterst trøblete diskusjon om forholdet mellom ord og handling. Ord får bare konsekvenser hvis vi bestemmer oss for at de skal ha det.

Knut Olav Åmås er direktør i Stiftelsen Fritt Ord. Har er spaltist i Aftenposten annenhver uke og skriver da på egne vegne.

Når nyansene forsvinner | av Anine Kierulf, forsker ved Norsk Senter for menneskerettigheter

Publisert 26.januar 2016 i Aftenposten

Ord er ikke handlinger, skriver Knut Olav Åmås i Aftenposten 24.1. Dette er selvsagt riktig – både generelt og i jusen skiller vi mellom ytringer og handlinger.

Åmås' tekst er mye delt i sosiale medier. Ikke rart; skillet er helt vesentlig.

Åmås ser «utallige eksempler» på at skillet er i ferd med å viskes ut, og viser til én artikkel i et sosiologitidsskrift som sier at «å ytre er å handle». Akkurat denne utglidningen virker mindre alarmerende. For ord kan også være handlinger. Fenomenet «talehandlinger» er sentralt i semantikken og språkfilosofien, som formulert av J. L. Austin og videreutviklet av J. R. Searle, med røtter i tradisjonen fra Åmås' studieobjekt i tidligere år, Ludwig Wittgenstein. Talehandlinger er de handlinger som utføres med ord; sier jeg «på stedet hvil», er min tale handlingen «ordre».

Sammenblanding av ord med handling

Også i jusen er talehandlinger sentrale. Med dommerens «da erklærer jeg dere for rette ektefolk», er handlingen ekteskap inngått, og med mitt «ja» til naboens spørsmål om jeg vil kjøpe hennes bil, utøver jeg den rettslige handlingen *avtaleinngåelse*. Hvorfor er da Åmås' påpekning likevel viktig? Fordi sammenblandingen av ord med handlinger kan bære helt galt av sted.

Skoleeksempelet, som også er utgangspunktet for Åmås' tekst, er Jonas Gahr Støres utsagn i 2006 om

at det i karikaturstriden var «ekstremister på begge sider». Det skapte inntrykk av at tegninger og ord i aviser kan sammenlignes med voldelige handlinger. Det kan de selvsagt ikke, ord dreper ikke, men det gjør vold og terror. Både idéhistorisk og rettslig er skillet mellom ord som øver vold og handlinger som øver vold, avgjørende. Det er derfor vi beskytter ytringsfriheten så sterkt.

Nesten alt bør kunne sies, uansett om noen føler seg støtt av det. Fordi tankefriheten er absolutt, og det er ethvert individs frihet å få uttrykke de tanker man har. Men også fordi demokratiet og samfunnets fremdrift er avhengig av en friest mulig fakta- og informasjonsflyt – og utveksling, fremhevelse og nedkjempelse av ideer. Uten noen velmenende, men forstyrrende og begrensende sensur-autoritet underveis.

Ord kan skade

At ord kan skade, er det imidlertid ingen tvil om. Det vet ethvert mobbeoffer. Som neppe finner så mye hjelp i Åmås' forsikring om at «ord [bare] får (...) konsekvenser hvis vi bestemmer oss for at de skal ha det».

Men skaden ved mobbing eller krenkelser er annerledes – psykisk, ikke fysisk. Og den behandles også annerledes, av denne grunn: Sentralt for vår tenkning om ytringsfrihet og dens grenser er sosialfilosofen John Stuart Mills «skadeprinsipp»: Bare ytringer som kan føre til ganske umiddelbar fysisk skade, bør forbys. Altså: Oppfordringer til vold eller voldsomheter som med stor sannsynlighet vil føre til vold(somheter), så som «skyt!» til en

hissigpropp med ladd gevær, eller opphissende heing på en lynsjemobb. Prinsippet beror på et klart skille mellom ytringer og handlinger. Men det beror også på erkjennelsen av at *ytringer kan føre til handlinger*. Mills teori har vært kritisert for å forstå «skade» for snevert. Og ingen vestlige demokratier holder seg til kun å regulere ytringer som med stor sannsynlighet fører til direkte, fysisk skade. Vi lovbeskytter faktisk enkeltindivider mot en rekke følelsesmessige krenkelser av psykisk karakter.

Flere rettslige ytringsgrenser

Det er ikke slik Åmås hevder, at vi i Norge i praksis bare forbyr ytringer som «direkte oppfordrer til vold og kriminalitet»; dette er bare én av våre rettslige ytringsgrenser. Den praktisk viktigste ytringsbegrensningen vår er der isteden for å beskytte mot følelsen av redsel og frykt ved å forby trusler. Den vanærende følelsen av å få vårt omdømme svertet av ord, er også noe vi mener det er så viktig å beskytte mot at vi har *ærekrenkelsesbestemmelser*. Mot den verdighetsnedbrytende følelsen av å få våre mest personlige detaljer offentliggjort har vi *privatlivsbestemmelsene*. Mot maktesløshetsfølelsen ved å bli forfulgt med eller plaget av ord beskytter *sjikanebestemmelsene* oss. I Tyskland forbyr man Holocaustfornektelse av hensyn til dem som føler seg krenket av slikt. I ytringsfrihetsbastionen USA, som har færre ytringsforbud enn mange, beskytter man sin befolknings følelse av bluferdighet sterkere enn vi gjør. Vår rettslige prinsippfasthet er altså i noen grad historisk eller kulturelt betinget – også overfor en så sentral rettighet som ytringsfriheten. Det bør ikke lede til at vi relativiserer den. Men det går fint an å være vedvarende kritisk til Støres 2006-utsagn uten å miste av syne at også prinsipper – og vår forståelse av dem – er kontekstuent bestemt. For var det ikke nettopp tidspunktet for Støres sammenstilling som gjorde den så problematisk? Hvilke ytringer som forbys, og hvorfor, bør kontinuerlig debatteres. Inngripende, vilkårlige og inkonsekvente reguleringer bør kritiseres.

Vern av en hel gruppe

Åmås tar for seg én type ytringsforbud som er kontroversielt, nemlig forbudet mot ytringer som er egnet til å skape hat eller ringeakt overfor utsatte minoriteter. Fremfor å verne den enkelte mot direkte (psykiske) krenkelser, verner slike forbud hele grupper mot hatytringer. Gruppevernet skiller dette forbudet fra de andre. Særlig to argumenter taler for et slikt forbud: Et er at det verner utsatte minoriteters menneskelige *verdighet*. Det andre er et hensyn til oss alle: Forbudet kan hindre at hele

grupper av stemmer forsvinner fra den offentlige debatt: Hvis et sentralt argument for ytringsfrihet er at flest mulig stemmer bør brytes mot hverandre til enhver tid, er det et problem om hele grupper av stemmer stilnes, til vår felles ulempe. Argumentene mot slike forbud er mange, blant annet at det er grupper, og ikke individer, som vernes. At forbud uansett ikke er veien å gå for å komme ytringer man ikke liker, til livs – de bør isteden møtes med motytringer. Og ikke minst at det er så uklart hva som «er egnet til å skape hat» på en måte som rammes av loven. Også Åmås synes å mene at noe slikt bør rammes, der han skriver om «straffbar rasisme». Betydningen av dette motargumentet understrekes av at selv våre myndigheter fremstår usikre på hva som hører hjemme hvor. Når både vår statsminister og kulturminister blander sammen straffbare hatefulle ytringer og «hatefulle ytringer» som ikke er straffbare, men som noen føler seg krenket av, er dette mildt sagt ikke egnet til klargjøring av et allerede uklart fenomen.

Er ikke snikinnført av Stalin

Åmås trekker frem to historiske motargumenter, også – at slike forbud historisk stammer fra Stalins repressive tenkning, og at historisk erfaring viser at forbud ikke virker. Disse argumentene er imidlertid upresise. Det norske forbudet mot hatefulle ytringer kom ikke som følge av et Stalininspirert forslag til FN-konvensjonen fra 50-tallet som Åmås viser til (ICCPR), men i forlengelsen av FNs konvensjon mot diskriminerende ytringer (CERD) på 60-tallet. CERD var foranlediget av økende nynazisme og bekymring over den i lys av erfaringen med jødehetsens konsekvenser på 30-tallet. Det er mye å si både om konvensjonen CERD, og dens håndhevelse, men den er ikke snikinnført av Stalin. Ettersom man i Tyskland på 1920- og 1930-tallet hadde forbud og rettssaker mot antisemittiske ytringer, og dette (mildt sagt) ikke hjalp, viser dette, ifølge Åmås, at slike ytringsforbud uansett ikke hjelper. Forbudene virket imidlertid i et system der ytringsfriheten var sentral; Weimarrepublikkens grunnlov ga ytringsfriheten svært solid vern for sin tid. *Mein Kampf* var ikke forbudt. Skulle resonnementet følges, burde dette tilsi at sterkt ytringsfrihetsvern heller ikke hjelper noe mot fremveksten av antisemittisme. Mer nærliggende er det vel å tenke at lover og grunnlover alene ikke er tilstrekkelig for å sikre frie samfunn. Dommene for antisemittiske ytringer på denne tiden skjedde heller ikke etter forbud mot hatytringer, men etter ærekrenkelsesbestemmelser. Slike bestemmelser har vi hatt i Norge siden før Grunnloven i 1814. De er opphavet til hoveddelen

av den rettspraksis vi har om krenkende ytringer siden.

Polarisering

En utfordring i ytringsfrihetsdebatten er at den ofte får en polarisert form. Enten bør man stille seg fullt ut bak kategoriske oppgjør med et eller annet ytringsfrihetshinder (alle aviser bør trykke karikaturer, følelser bør aldri begrense ytringsfrihet, etc.), eller henses i Støre-kroken, der de utydelige som kanskje egentlig ikke skjønner hvor viktig ytringsfrihet er, hører hjemme. Slik polarisering kan paradoksalt nok skape mindre, ikke mer reell

meningsbrytning.

Det er fullt mulig å være tydelig og prinsipiell i ytringsfrihetsspørsmål uten å avvise nyansene de uansett består av. Det går an å argumentere for at våre lovbestemte grenser for ytringsfriheten er rimelig velbegrunnet gitt vårt samfunns historie og kultur – eller at de er dårlig begrunnet, prinsipielt uheldige og burde endres. At folks handlinger eller tendenser i samfunnet er mer eller mindre ytringsfrihetsproblematiske.

Jo friere slike debatter kan utspille seg, jo bedre kår har ytringsfriheten i praksis.

YTRINGSFRIHET FOR ALLE – OPPGAVER

Vi må være på vakt når våre myndigheter vil begrense ytringsfriheten. Derfor må vi alltid diskutere hvor grensene bør gå. Når kan vi tillate at ytringsfriheten begrenses?

DIALOGOPPGAVE 1:

Les de to artiklene fra Aftenposten. Diskutér i grupper, deretter i plenum:

- Er det forskjell på ord og handlinger? På hvilken måte?
- Hva mener Åmås når han bruker ordet meningsforbrytelse?
- Motytring eller ytringsforbud, hva er best? For enkeltindividet? For staten?
- Hva mener Kierulf når hun bruker ordet talehandling?
- Hatytring – ærekrenkelse – trussel – sjikane. Diskutér nyansene i begrepene.
- På hvilken måte kan frykt begrense ytringsfriheten?
- Hva er verdighet? Hva er tankefrihet? Hva er selvsensur?
- Hvorfor er demokratiet avhengig av ytringsfrihet?

DIALOGOPPGAVE 2: Del dere i flere grupper:

- Noen finner argumenter for hvorfor ytringsfriheten bør begrenses.
- Noen finner argumenter for hvorfor ytringsfriheten aldri bør begrenses.
- Presenter argumenter i plenum. Bør ytringsfriheten begrenses? Diskutér.

DIALOGOPPGAVE 3:

Ta utgangspunkt i en eller flere av de fem forfatterne og den ene karikaturtegneren dere har møtt eller lest om i heftet og diskutér på hvilke måter de formidler tanker og meninger.

SKRIVEOPPGAVER

- Når ytringsfriheten trues.
- Å si fra.
- Å være taus.
- Situasjonen til forfattere/journalister i et land der ytringsfriheten er truet.
- Er ytringsfriheten i Norge for alle?

<http://norskpen.no/>
<http://www.pen-international.org/>
<http://icorn.org/>
<http://www.menneskerettighetsakademiet.no/>

<https://www.indexoncensorship.org/>
<http://www.ytringsfrihet.no/>
<http://www.amnesty.no/>

👍 Lik **Ytringsfrihet for alle** på facebook

**Ytringsfriheten
er rettslig beskyttet i bl.a.
Den europeiske
menneskerettighetskonvensjon (EMK)
og
FNs konvensjon om
sivile og politiske rettigheter (SP).**

Artikkel 19 i SP:

**Enhver skal ha rett til meningsfrihet uten inngrep.
Enhver skal ha rett til ytringsfrihet, denne rett omfatter
frihet til å søke, motta og meddele opplysninger og
tanker av alle slag, uten hensyn til landegrenser,
enten i muntlig, skriftlig eller trykt form, eller ved
kunstneriske eller andre uttrykksmidler etter eget valg.**

**Utøvelsen av de rettigheter
som er fastsatt i denne artikkels paragraf 2
medfører særlige forpliktelser og et særlig ansvar.**

**Den kan derfor gjøres til gjenstand for visse
begrensninger, som dog må være fastsatt ved lov, og
være nødvendig av hensyn til:**

**Respekten for andres rettigheter eller omdømme
Beskyttelsen av den nasjonale sikkerhet, den
alminnelige samfunnsorden (ordre public),
eller den offentlige helse eller moral.**

Produksjonen er støttet av:

FRITT ORD

